

kretuz»? Denok beharrezko garenez, ez ote zitekeen hobe Euskal Parlamentuan planteatzea, denon laguntza lortzeko hain zuzen? Ez dakit. Oraingo hau hasiera txar bat iruditzen zait neri. Baina ez nahitaez aukera galdu bat, Gobernuak irekitasunez jokatzeko badu. ■ *Joan Altzibar.*

Monzon, Lehen Urtemuga

Gure aita zena ez zen politika-gauzetan bereziki jantzia. Eta ez zigun gerra aurreko politika-burrukez hitzik egiten, nahiz eta bera ere, auzo mailan behintzat, ekintza politikotan sartuxea ibilia izan eta erreketeez garbitzeko arriskutik larri-larri ihes egin... Beharbada horrexegatik ez zigun hartaz hitzik egiten.

Dena dela, berak ezagutu eta miretsitako gizon, politikari eta hizlari bikain bat oso gogoan zuen gerora, eta behin baino gehiagotan gogoratzen zigun guri ere. Nik ez dakit nondik nora zuen haren entzute eta ezagutza bizia.

Gizon hura Monzon zen. Telesforo Monzon.

Orain urtebete hil zen. Gogorapen mingotsa dakarkit neri urtemuga honek.

Maltzagaraino euskaldun denok, burruka berean baturik, eramaten saiatu zen bere bizitzan. Bidegurutzea dago han; handik aurrera talde bakoitza bere aldetik abiatzeko moduan egongo omen ginen. Horregatik uste nuen nik, Maltzagaraino behintzat herriz herri gorpuaren inguruan denok elkartzeko —eta batzeko— aukera izango genuela. Azken aukera, beharbada.

Baina bere heriotzakoa izan zen, iruditzen zaidanez, euskaldunon arteko leizea beteezin bihurtu zuena. «Besteek» bahitu ziguten gorpua; eta autopistaz eraman. Maltzagaraino, hain zuzen ere. Jakina da, autopistak alde bitara banatzen duela lurraldea, komunikazioa hautsiz eta eragotziz. Ba zirudien, Euskal Herria erdibanatzeko autopista irekiaz zihoan «katerpillarra» zela Telesfororen gorpua. Maltzagaraino, hain zuzen ere!

Ez zuten errua «bahitzaileek» bakarrik, ordea. Bahiketaren aurka beren ahotsa eta agintea altxa ez zuten euskal agintariak ere bai; halako bihotz ximelez Monzonen aipamena egin zuten komunikabide sozialek ere bai; ximurtasuna, bihotzerrea edota gorrotoa nabarmenegi agertu zuten Monzonen lagun eta burkide ohiek eta arerioek ere bai. Asko elkartu ziren, gure Herriaren historiaren arekara baztertzeko gizon hura.

Urtebete igaro da. Eta baikortasuna piztuz, oraindik ere leizea betegarria dela uste nahi nuke; eta autopista —Maltzaga-

rainokoa— denontzako bide zabala, nahiz eta erditik banatua, izan daitekeela pentsatu.

Unean uneko bere jarrera politikoak alde batetara utzirik ere, bere gizatasun zabala eta handia denok aitortu diezaioketula uste dut. «Hura zen gizona hura!»

Berak asmo bat, helburu bat erakutsi zuen bere bizitzan: Euskal Herriaren askatasuna. Nork ukatuko dio bide horretan etengabe agertu zuen tinkotasuna, leialtasuna, bihotz-zabaltasuna, adorea?

Kaxkarra izan behar benetan, Telesfororen nortasun aberatsa ez ezagutzeko eta aitortzeko: Hizlaria, politikaria, poeta, eragilea, babeslea.

Monzonen bizitzako azken urteetako jarrera eta burruka politikoa ez ziren halabeharrez sortu, ez ziren behartuak ere. Euskal Herriaren burrukak, Monzonen etengabeko ekintzak, irekitako bidetik zihoazen.

Euskal Herri *osoaren* historiarako eta euskaldun *guztiontzako* Monzon berreskuratu egin behar dugu.

Orain dela urtebete hil zen. Baina oraindik bizi da. Euskal Herriaren askatasunerako bizi behar du. ■ *Paulo Agirrebaltzategi.*